

AGROTURIZMNING MINTAQAVIY IQTISODIYOTDAGI ROLI VA BARQAROR RIVOJLANISHGA TA'SIRI

Bobojonova M.J

Osiyo Xalqaro Universiteti o'qituvchisi

Kirish: So'nggi yillarda dunyo miqyosida agriturizm (qishloq xo'jaligi bilan bog'liq turizm) tushunchasi nafaqat sayyohlikning yangi shakli, balki qishloq iqtisodiyotini jonlantiruvchi muhim omil sifatida shakllanmoqda. Agriturizm qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi bilan turistik xizmatlarni birlashtirib, qishloq hududlarida daromad manbalarini diversifikatsiya qiladi, mahalliy mahsulotlarga bo'lgan talabni oshiradi, madaniy merosni saqlaydi va yangi ish o'rinlarini yaratadi.

Agriturizmning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ahamiyati tahlil qilinadi hamda O'zbekiston sharoitida uning amaliy rivojlantirish yo'nalishlari muhokama etiladi.

Agriturizm — bu qishloq xo'jaligi faoliyati bilan shug'ullanuvchi xo'jaliklarning turistlarga xizmat ko'rsatish faoliyatini o'z ichiga oluvchi turizm turi. U quyidagi shakllarda namoyon bo'ladi:

- fermer xo'jaliklarida dam olish (farm stay),
- meva-terish yoki hosil yig'ish tadbirlarida ishtirok etish,
- mahalliy oziq-ovqat mahsulotlarini tayyorlash bo'yicha master-klasslar,
- ekologik va madaniy sayohatlar,
- qishloq bayramlari va an'anaviy marosimlarda qatnashish.

Mazkur faoliyat turi an'anaviy dehqonchilikni turizm bilan bog'lab, qishloq aholisi uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratadi.

Qishloq xo'jaligida agriturizmning asosiy iqtisodiy afzalligi – bu daromad manbalarini ko'paytirishdir. Ko'plab fermerlar uchun agriturizm an'anaviy hosil savdosiga qo'shimcha daromad manbai hisoblanadi. Masalan, meva yetishtiruvchi xo'jaliklar mehmonlarga “meva terish” tajribasini taklif etish orqali nafaqat hosildan, balki xizmatdan ham foyda oladi.

Bunday tizim fermer xo'jaliklarini iqtisodiy jihatdan barqaror qiladi, ayniqsa narxlarning mavsumiy o'zgarishlariga bog'liq xavflarni kamaytiradi.

Agriturizm mahalliy ishlab chiqaruvchilar va iste'molchilar o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri aloqani kuchaytiradi. Fermer xo'jaliklarida ishlab chiqarilgan mahsulotlar (pishloq, asal, vino, quritilgan mevalar va boshqalar) turistlarga bevosita sotiladi. Natijada, mahalliy oziq-ovqat tizimi mustahkamlanadi va milliy gastronomiya rivojlanadi.

Masalan, Italiya va Ispaniya tajribasida agriturizm orqali “slow food” harakati keng yoyilib, mahalliy brendlar xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatiga ega bo'lgan.

Agriturizm nafaqat fermerlar uchun, balki mahalliy aholi uchun ham bandlik imkoniyatlarini yaratadi. Sayyohlar oqimi oshgan sari transport, ovqatlanish, qo'llanma

xizmatlari, qo‘l mehnati mahsulotlari ishlab chiqarish kabi yo‘nalishlarda ish o‘rinlari ko‘payadi.

Ayniqsa, yoshlar va ayollar uchun qishloq joylarda mehnat qilishning yangi shakllari paydo bo‘ladi.

Agriturizm qishloq jamoalarida ijtimoiy uyg‘unlik va hamjihatlikni mustahkamlaydi. Sayyohlar bilan muloqot orqali mahalliy aholining o‘z madaniy qadriyatlariga bo‘lgan e‘tibori ortadi, an‘anaviy kasb-hunarlar, xalq amaliy san‘ati va urf-odatlar qayta tiklanadi.

Shuningdek, agriturizm yosh avlodning qishloqda yashab ishlashga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, “shahar sari migratsiya” jarayonini sekinlashtiradi. Bu — ijtimoiy barqarorlik uchun muhim omil.

Agriturizm ekologik jihatdan toza faoliyat turi hisoblanadi, chunki u ekologik dehqonchilik, suv tejash, chiqindilarni kamaytirish kabi tamoyillarga asoslanadi.

Ko‘plab agriturizm loyihalarida organik dehqonchilik, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, suv tejovchi sug‘orish tizimlari joriy qilinmoqda. Bu esa qishloq hududlarida “yashil iqtisodiyot” tamoyillarini amalga oshirishga xizmat qiladi.

Agriturizmning keng rivojlanishiga to‘sqinlik qilayotgan ayrim omillar mavjud:

- infratuzilmaning yetarli emasligi (yo‘l, transport, internet tarmoqlari);
- marketing va raqamli reklama yetishmasligi;
- turizm va qishloq xo‘jaligi o‘rtasidagi muvofiqlashtirish kamligi;
- me‘yoriy-huquqiy asoslarning sustligi;
- ekologik talablarning to‘liq bajarilmasligi.

Shuning uchun agriturizmni rivojlantirish uchun kompleks yondashuv — iqtisodiy, tashkiliy va ta‘limiy choralar zarur.

O‘zbekiston agriturizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega. Respublikada:

- tabiiy landshaftlar (tog‘, cho‘l, o‘rmon, vohalar),
- an‘anaviy dehqonchilik, bog‘dorchilik va chorvachilik,
- boy milliy taomlar,
- mehmondo‘stlik madaniyati mavjud.

Andijon, Farg‘ona, Qashqadaryo, Surxondaryo va Samarqand viloyatlarida allaqachon kichik agrituristik loyihalar shakllanmoqda. Ularni rivojlantirish uchun quyidagi amaliy yo‘nalishlar muhim:

1. Fermerlar uchun o‘quv dasturlarini joriy etish — turistlar bilan ishlash, xizmat ko‘rsatish madaniyati va raqamli marketingni o‘rgatish.

2. Mahalliy mahsulotlarni brendlash — masalan, “Surxondaryo mevasi” yoki “Samarqand pishlog‘i” kabi geografik nomlar bilan tanitish.

3. Ekoturizm va agriturizm integratsiyasi — tabiiy muhitni asrash bilan birga dam olish imkoniyatlarini kengaytirish.

4. Davlat va xususiy sektor hamkorligi — kreditlar, grantlar va infratuzilma loyihalari orqali qo‘llab-quvvatlash.

Agriturizm qishloq hududlari uchun yangi iqtisodiy model sifatida barqaror rivojlanishning muhim yo‘nalishidir. U nafaqat daromad manbalarini ko‘paytiradi, balki madaniy merosni asrash, ekologik muvozanatni saqlash va ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashga ham xizmat qiladi.

O‘zbekiston sharoitida agriturizmni tizimli tarzda rivojlantirish — qishloq xo‘jaligi, turizm, ta‘lim va ekologiya sohalarining integratsiyasini talab qiladi. Shu yo‘l bilan mamlakat qishloq hududlarini jonlantirish, bandlikni oshirish va “yashil iqtisodiyot”ga o‘tish maqsadlariga yaqinlashadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bobojonova, M. J. (2025). Green Economy And Its Development Status. Shokh Library.
2. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). A New Form Of Outsourcing In Ensuring Self-Employment Of The Population.
3. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). Management And Organization Of Production In The Conditions Of Sustainable Development.
4. Bobojonova, M. (2025). Prices Levels In The Green Economy And Their Application. Journal Of Applied Science And Social Science, 1 (1), 109-117.
5. Bobojonova, M. J. (2025). Promising Ways Of Sustainable Tourism Development In The Post-Pandemic Period. Analysis Of Modern Science And Innovation, 1 (4), 284-291.
6. Bobojonova, M. J. (2025). State And Analysis Of Natural Resource Efficiency Use. Modern Problems In Education And Their Scientific Solutions, 1 (4), 281-287.
7. Bobojonova, M. J. (2025). Natural Resource Potential And Its Economic Significance. Modern Educational System And Innovative Teaching Solutions, 1 (5), 206-213.
8. Bobojonova, M. J. (2025). The Level Of Natural Resource Use In Central Asia And Its State. Theory Of Scientific Research Of Whole Worldt, 1 (3), 180-187.
9. Bobojonova, M. (2025). The Role And Promising Directions Of Green Bonds In Financing The Green Economy In The Global Financial Market. International Journal Of Artificial Intelligence, 1 (2), 1067-1071.
10. Bobojonova, M. J. (2025). Production And Its Role In The Economy. Modern Science And Research, 4 (3), 144-150.
11. Kudratova, G. M. (2025). Regional Research Institutions: Development Directions And Comparative Analysis. Seeked, 1 (6), 6-12.
12. Kudratova, G. M. (2025). The Most Common Problems In Organizing Innovative Fairs And Some Of Their Solutions. New Uzbekistan, New Research Journal, 2 (9), 722-729.

13. Sodiqova, N. (2023). A Political Economy Analysis Of Economic Security. *Modern Science And Research*, 2 (12), 559-568.

14. Tohir O'g'li, M. T., & To'rayevna, S. N. (2024). Investment Policy In The Republic Of Uzbekistan. *Journal Of Science And Innovative Research In Modern Education*, 2 (14), 45-53.

15. Toshov, M. (2025). Strategic Management Process. *International Journal Of Artificial Intelligence*, 1 (3), 255-258.

